

Як живеш, глибинко?

Угли й Убереж: райські куточки чи

За 20 кілометрів від Сарн, оточені лісовими масивами й болотами, розташувалися села Угли й Убереж. Разом із Кричильськом і Поляною належать до Кричильського старостинського округу. Розділені сімома кілометрами, поєднані початковою школою, ФАПом, клубом. «Сарненські новини» вже бували в цих мальовничих місцинах і дізналися про основні проблеми, що хвилювали селян. Тож за декілька років повертаємось, аби запитати в мешканців, чи вирішили питання з транспортним сполученням, зайнятістю населення і створенням умов для розвитку підрастаючого покоління.

Та для початку - екскурс в історію

Село Убереж відоме з 1772 року. Колись поблизу с. Немовичі був хутір із такою назвою. Її характеризують з білоруським словом «берег», що означає «частина суші біля води». Польське «берег» - більш сухий твердий ґрунт навколо болота, а місцеве, народне, - «село на краю болота».

За деякими джерелами, Угли засновані в 1890 році. Слово «угол» може означати місце повороту, кут, ріг, ріжок куток і, нарешті, глухий закуток. Є село Угли на Волині, біля річки Стохід. Розташоване воно в коліні («углу»), що утворила річка. А наші Угли, ймовірно, були в коліні, за яким починається болото.

Доведені до відчаю поліщуки, яких нещадно експлуатувала польська шляхта непосильними податками, п'ятиденною панщиною, утікали світ за очі від своїх визискувачів, забиралися в найнедоступніші місця: у лісові хащі, болота — і там оселялися. Першими жителями Угль вважають поляків, які були найманою робочою силою. Заселялися вони не суцільною вулицею, а де могли вирубити ліс і побудуватися.

Так і з'явилися ці два поселення. Як і багато назв населених пунктів, с. Угли й Убереж, очевидно, належать до назв-орієнтирів. Перше - на місці повороту в глухому закутку, друге - село на краю болота. Якщо врахувати, що поруч із самим Убережем розташоване торфовецтво, то сумніву немає - колись тут розлягалось величезне болото.

Жителі селарозповіли, що у 1944-му в Углах масово розстрілювали поляків. Аби врятуватися, вони тікали до найближчої станції. Але саме там їх піджидали. Хто ж кинувся в болота - зміг вижити. На місці захоронення вбитих у селі встановили й освятили пам'ятник.

Одна місцева жінка вийшла заміж за поляка. Але ніхто тоді не визначав її коріння, тому вона теж потрапила

під обстріл. Аби захистити власну дитину, прикрила її своїм тілом. Матір загинула, а врятована донька й досі живе в Кричильську, - переповідає мешканка села Ганна Шабак.

Щоб «зловити» інтернет, учні виходять на вулицю

Заїхавши в Угли, відразу поспішили до школи, адже часто уроки закінчуються до нашого приїзду,

Валентина КРАСОВСЬКА з вихованками.

тож у закладі нікого не застасмо. Та, як виявилось, даремно хвилювалися. Адже у філії Кричильського ліцею навчання відбувається у дві зміни. І хоч учнів 16 на чотири класи, та кабінетів, де проходять уроки, лише два. Нещодавно за кошти спонсорів і завдяки робочій силі небагачих мешканців вдалося зробити в них ремонт.

Школа заснована в 1958 році. Після закінчення четвертого класу наші учні продовжують навчання в Кричильському ліцеї або ж у гімназії в селі Поляна, - розповідає вчителька Валентина Красовська.

Сама ж пані Валентина проживає в Костянтинівці. І вже п'ять років щодня доїжджає в Углиську школу. Найчастіше велосипедом. А під час снігових заметів доводилося ходити пішки. Дорога займала понад дві години.

Помітивши наш подив, жінка додає:

- А іншого виходу немає. Останній автобус, що курсував із Сарн, більше року сюди не їздить. Причиною стала погана дорога до села. Тож люди змушені пристосовуватися. Нині майже в кожного є власний транспорт: мопед, мотоцикл, автівка. Бо до найближчої маршрутки - 12 кілометрів.

Окрім того, вчителька поскаржилася, що через проблеми з інтернетом бояться чергового переходу на дистанційне навчання:

- Усе-таки в нас початкова школа. Діти ще не повністю готові до самостійного опрацювання. Тож хочеться не лише повідомити сторінку підручника, а й скинути учням відеоурок, презентацію, наочні матеріали. Та, щоб їх подивитися, доводиться виходити з дому й шукати з'єднання. Деякі батьки намагаються вирішити цю проблему: встановлюють модем, супутникові антени. Та не всі мають змогу. Ольга Брик, виконую-

що тут народилася. Та все ж цікаво, що в усіх снах бачу себе в Коросту. Навіть зустрівшись із колишнім односельцем, відчуваю, наче спілкуюся з рідною людиною, відразу згадуються дитинство, шкільні роки. Це, по суті, все, що мене поєднує з батьківщиною, - ділиться Ольга Степанівна.

Жінка пригадує, як на початку її вчителювання в Углах в одному класі могло навчатися 20 і більше учнів:

- Коли держава надавала матеріальну допомогу і заохочувала, спостерігався приріст населення. Були сім'ї з п'ятьма-шістьма дітьми. А зараз молодь шукає золоту середину, зважаючи на рішення, адже потрібно кожну дитину прогудувати, одягнути, вивчити, а роботи в селі немає. Доводиться перебиватися тимчасовими заробітками. Тож родина з трьома дітьми - найбільша в селі.

А ще угльські діти досить винахідливі.

Під час зимового локдауну, коли навчання у школі не було, попросили у власника пилорами дощечки, обрізки. Самі підвозили їх на санчатах й облаштували будиночок-схованку. Навіть отоплювали його, - каже вчителька.

Залишений біля воріт велосипед і за три дні ніхто не візьме

Подружжя Шабаків 37 років разом. В Углах виховали шестеро дітей. Вже й 10 онуків мають. Григорій Семенович усе життя працював у колгоспі трактористом.

Якось потрапив до вашої газети. У публікації, де йшлося про людей, які перші торкаються хліба. То дійсно так. Уже виїхавши на пенсію, придбав для себе невеличкий тракторець, завдяки якому продовжують орати, культивувати, обробляти землю, засаджують. Допомагаю рідним, близьким. Раніше ще збирав по селу молоко, а зараз цим займається син. Поголів'я корів за останні роки зменшилося через відсутність пасовищ. Зі ста залишилося трохи більше 30-ти, - зітхає господар.

А от люди у нас добрі, спокійні, щирі й чесні, - продовжує чоловік. - Якщо залишите біля воріт велосипед, то й за три дні його ніхто не візьме.

Під час розмови пан Григорій перевів наш погляд на двір:

- Ось походить качур Петя, а біля хвіртки метушиться півник Грицько. Кожна тварина в нашому господарстві має ім'я.

Окрім птиці, сімейство тримає корову, свиней. Дружина Ганна Платонівна розповіла, що, попри основну роботу, у молоді роки захоплювалася рукоділлям:

- Постійно в'язала шкарпетки, дітям шапочки з шарфами, кофтинки. То було моїм чи не найулюбленішим заняттям.

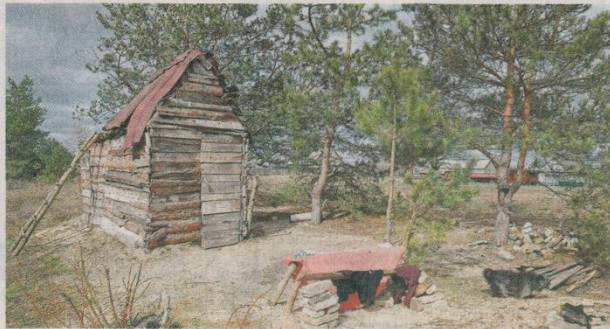

ча обов'язки завідувачки навчально-го закладу, працює в Углах понад 35 років. З рідного Коросту приїхала сюди за направленням.

Подружжя ШАБАКІВ прикипіло до Угльів душею.

- Після шумного, рухливого Коросту, а ще й жила в центрі села, довго не могла звикнути до малолюдних Угльів. Бувало, вийду на вулицю - ні душі. Навкруги лише лісові масиви. Та з часом звикла. Тут і сім'ю створила, і двоє діток виховала з чоловіком. А невелику кількість населення вважаю навіть перевагою. За цей час село для мене стало другою домівкою. Настільки прикипіла душею, іноді здається,

глибинки, відірвані від цивілізації?

«Навіть немає підходящої водойми для купання влітку»

— О, а ви про нас уже писали, — вийшла зі свого подвір'я одна з жительок, помітивши журналістів «Сарненських новин». — Але нічого на краще не змінилось. Перспектив у селі немає, все замирає. Будуватися ніхто не хоче, та й планів не дають. За весь час лише чотири ділянки виділили місцевим. Клуб працює тільки на папері. Насправді ж встанне відчинявся під час виборів. Тоді члени комісії навіть змушені були прибирати, навести там порядок, а то все пілоло припало. Діти охочі позайматися в клубі, то хіба ж можуть?

— Та й дорога до села в жахливому стані, — продовжує розповідати літня жінка. — Навіть відірвані від світу. Але ж не ми велосипедом її розбили. Поряд лісове господарство, машини, що перевозять деревину, їздять і продовжують руйнувати те, що від того шляху лишилося. Чи ж не зверталися люди, не писали скарги? Обіцяли припинити або хоча б ремонтувати цю ділянку, але на словах усе й закінчилося. Навіть після завантаження зали-

ні виїхати. Якщо потрібно в райцентр по справах чи просто скупитися, най-

Оксана ЗДАНЕВИЧ піклується про здоров'я жителів двох сіл.

мають машину. Раніше дійсно весело було, молодь мала чим зайнятися, де дозволила провести. А зараз, як настають вихідні, — тиша. Наші місцини найкраще підходять для відпочинку від міської метушні.

Жінку, як і більшість медичних працівників сільських ФАПів, перевели на пів ставки й залишили без кошегара й санітарки. Тож, попри зменшення заробітної плати, обов'язків навіть додалося.

— Працюю до обіду в кабінеті, а потім їжджу на виклики. На телефоні вдень і вночі. Постійно консультую, двері вдома не зачиняються. Доводиться за потреби їздити велосипедом в Убереж. Якщо ж викликають затемна, то раджу викликати «швидку», хоч і доїжджає вона за 40 хвилин. Я вже не ризикую їздити сім кілометрів дороги, що пролягає через ліс, — каже лікарка.

Раз у квартал підприємця з Сарн привозить в Угли аптечні препарати, продає в дрібні дози цукор. Завдяки такій співпраці місцеві жителі, які не мають змоги їздити в райцентр, а це переважно літні люди, купують необхідні ліки відразу у ФАПі.

Складно не помітити, що приміщення Фельдшерсько-акушерського пункту потребує капітального ремонту. — Минулого року виділили кошти для косметичних робіт: фарбування підлоги, вапнування стін. Та цього замало. А вже будівля в аварійному стані. Стіни, і навіть ґрубка, у тріщинах, через які під час опалення виходить дим у кімнату, — пояснює Оксана Зданевич.

Щопонеділка в Угли з'їжджаються торговці

Вибіждаючи з Углі, побачили чоловіка й жінку, що сиділи біля воріт і розмовляли. 67-річна Надія Масейович працювала дояркою, ланковою на місцевій фермі. Жінка повідала, що вона багатодітна мама й бабуся.

— Виховали семеро дітей: шість хлопців й одну дівчинку. Ще й онуки 15 маю, — пишається співрозмовниця. Трохи задумавшись, продовжила: — А п'ять років тому обірвався тромб у чоловіка. Тож у 62 лишилася вдовою. Зараз у будинках мало кого застане — розпочався сезон посадок.

— Грунти в нас родючі, проте вбавують роки підтопленню, коли втрачаємо частину врожаїв. Люди обробляють городи, тримають худобу — а з чого ж жити в селі? От я на пенсію близько двох тисяч не дуже розженуся. Хоча щопонеділка в нас базар. Приїжджають торговці, привозять одяг, харчі, насіння. Й у місцевому магазині можна щось замовити, вони привезуть. Аби були гроші, — каже Надія Іванівна.

А ще углянка розповіла про традиційні збори мешканців сусідніх будинків.

— Шоранку збираємося тут на так звану планерку. Буквально 5-10 хвилин обговорюємо новини, хто що цікавого почу, дізнався. Та й розходимося кожен у своїх справах: хто на роботу, хто господарство порати, хто куховарити.

Проміняли Сарни на сільську глибинку

З Углів попрямували в Убереж ідеально рівною заасфальтованою дорогою. На її будівництво з обласного бюджету у 2007 році виділили кошти в рамках Президентської програми збереження сіл, що зникають із мапи України, за ініціативи експрезидента Віктора Ющенка.

Хати розкидані обабіч шляху.

Довго шукати людей не довелося — на подвір'ї юрилися дітлахи, а батьки займалися хатніми справами. Молода багатодітна мама Наталія Карпець народилася й виросла в Убереж. Вийшовши заміж, вирішили з чоловіком залишитися в селі. Зараз подружжя планує звести тут будинок.

— Хоч, окрім невеличкого торгового кіоску, нічого немає, та місто поряд. Маємо власне авто, тому раз на тиждень їздимо в Сарни скуплятися, відвідуємо дитячі розважальні заклади, — розповідає жінка.

Як далі розвиватиметься Убереж — невідомо, але Наталія запевняє, що молодь у селі переважає.

— Знаю людей, яким пропонували план у Сарнах, та вони відмовилися, бажаючи залишитися в Убереж. Ми звикли до чистого, свіжого повітря, тиші, гарної природи. А це додає ліси, багаті на гриби та ягоди. Чим це людям прожити в затішеному місці, не привід прожити в затішеному мальовничому куточку? — каже Наталія.

— Ми відмовлялися від задуми, адже йому вже було 53 роки. Але й слухати не хотів, казав: «А хто ж захищатиме країну, якщо всі махнуть рукою? Варто їзди себе почати!». Тож підписав контракт і в десятій штурмовій розвідувальній бригаді перебував три роки, — згадує Галина Костянтинівна. — За цей час тричі приїжджав у відпустку. Та після закінчення терміну контракту його не полишають думки знову піти воювати. Хоч і жив у землянках, постійно був на передових позиціях. Але це лише загартувало його й зміцнило бойовий дух.

За ввагу, героїзм і сумлінне виконання обов'язків старший солдат Іван Іванович має безліч відзнак і нагород. Серед них президентська «За участь в антитерористичній операції». Пишається батьком і єдиною донькою подружжя Ксенія. Дівчина зараз про-

Галина БОНАЦЬКА чекала чоловіка Івана з війни на сході 3 роки.

живає в Гостомелі, а в отчий дім навідується раз у квартал.

— Люблю приїжджати в Убереж. Тут наче ховаєшся від зовнішнього світу, почувашся в безпеці та відпочиваєш від гаморного гнуч та відпочиваєш від гаморного міста, — каже Ксенія.

Майбутня науковиця навчалася в Сарненському ліцеї «Лідер», закінчила географічний та історичний факультети Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Із захватом поділилася враженнями зі студентських експедицій:

— По п'ять тижнів вели розкопки, досліджували походження ґрунтів, гірських порід, вивчали метеорологічні явища в різних куточках України.

Ксенія планує продовжувати навчання, тому, чи повернеться на постійне проживання в Убереж, не знає. Проте впевнена, що завжди тягнутиметься до рідного порогу, де є батьківська любов і підтримка, душевний спокій і тепло...

Знову в роздумах повертаючись із польських глибинок і вкотре ставлю собі питання: чому українське село, яке повинне нас годувати городинною, м'ясними, молочними продуктами, нині служить його вихідцем для доживання віку або втечі від міської метушні у вихідні й під час відпусток?

Олена СТАДНИК.
Фото Василя СОСЮКА.

Щоденні посиденьки сусідів пані Надії.

Новозведений двоповерховий будинок, що помітно вирізняється з-поміж інших, дійсно свідчить про те, що місцина приваблює людей із міст. Вони будують тут і постійне житло, й дачі для відпочинку.

У 53 роки пішов захищати Україну

За порадами місцевих, завітали до хатини на окраїні села. Саме в ній проживає Іван Бонацький з сім'єю. Чоловік рік тому повернувся із зони АТО. Господаря вдома не застали, а дружина розповіла, що у 2017 році твердо вирішив захищати Батьківщину.

Навчальна експедиція Ксенії БОНАЦЬКОЇ.

шають після себе гори сміття. А коли стоїть лісовоз на дорозі й місцеві не можуть проїхати, водії вантажівок ще й грубиянять, мовляв, у них робота, як хочеш, так і об'їжджай. А чи не він має з'їхати в ліс і там вантажитися? Хіба ж наші люди хочуть їздити за кордон? Чи не краще їм влаштуватися в Сарнах? Та доїжджати щодня немає чим. Щоразу бити власне авто по такій дорозі шкода, а іншого варіанту немає. От і тікають із села в пошуках роботи.

— І дітям ніякого розвитку, — підхопив чоловік, що прохидив повз і почув нашу розмову. — Навіть немає підходящої водойми для купання влітку. Єдина канава і та заросла, потребує очищення. Мене якось син так і запитав: «Тату, а чого в нашому селі немає де й скупитися?».

На питання, які все ж позитивні зміни відбулися, жителі Углів зазначили:

— Цьогоріч нас нарешті помітили взимку під час снігових заметів. Не встигали опади випасти, як техніка розчищала дороги. І не лише під'їзд до села, але й основну й прилеглі вулиці.

З релігійних установ в Углах діє Будинок молитви. Тричі на тиждень у ньому збираються понад 20 вірян зі своїми дітлахами. Православні ж ходять у храми сусідніх сіл: Костянтинівки, Одринок, Кричильська. Також працюють два приватних магазини, в яких можна придбати не лише продукти, а й предмети побуду.

Одна лікарка на два села

Оксана Зданевич 18 років працює завідувачкою місцевого ФАПу. Повідомила, що в Углах проживає 226 людей, а в Убереж — 58.

— До року лише 5 дітей, і вагітних зараз немає. Населення зменшується, та й не дивно. Чесно кажучи, своїм дітям теж не раджу тут залишатися. Так, село, село хороше, мальовниче, спокійне. Але з таким розвитком, а точніше його відсутністю, можна тільки доживати, — впевнена Оксана Володимирівна. — Сюди ж ні заїхати,